

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ

DEPARTMENT OF DESIGN

**BRNO KOMÁROV
MĚSTO VE MĚSTĚ, PROSTOROVÁ A
SYMBOLICKÁ KOSTRA KOMÁROVA**

BRNO-KOMÁROV

CITY IN THE CITY, SPACE AND SYMBOLIC STRUCTURE OF KOMÁROV

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Miroslav Vochta

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. arch. Josef Kiszka

BRNO 2019

Zadání diplomové práce

Číslo práce: FA-DIP0072/2018
Ústav: Ústav navrhování
Student: **Bc. Miroslav Vochta**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Vedoucí práce: **doc. Ing. arch. Josef Kiszka**
Akademický rok: 2018/19

Název diplomové práce:

Brno Komárov Město ve městě, prostorová a symbolická kostra Komárova

Zadání diplomové práce:

Na podkladě předcházejícího zpracování urbanistické prognózy možných a žádoucích korekcí struktury Komárova jako samostatného sídelního celku v brněnské konurbaci doplňte principy dalšího vývoje Komárova s přihlédnutím na sociální potřeby a vztahy s akcentací centrální části.

Navrhněte program intervencí a zpracujte architektonický návrh pro–komunitních objektů symbolické struktury, veřejný prostor a objekt/y s funkcí služeb a bydlení.

Těžištěm práce bude rezidenční struktura, její proměna a doplnění, proměna či konverze stávajících objektů, doplňující nové intervence zejména pro–komunitní a související centrální veřejný prostor.

Anotace:

Komárov je částečně izolovanou městskou částí s fragmentovanou formálně pestrou strukturou i obrazem a charakterem s velkým procentem prázdných či degradovaných ploch. Návaznost na logistický uzel, dobré dopravní napojení, plánované a realizované vytěsnění komunikační radiály a tím uvolnění stávající uliční sítě vyžaduje reurbanizaci celku a dovoluje sukcesivní proměnu lokality cestou přepisování (palimpsest) a individuovaných intervencí. Diplomová práce se zaměří na příklady řešení substance města, metodu přístupů a na akcentaci kostry veřejného prostoru s alokací objektů symbolické struktury.

Obsah práce

Urbanistická studie lokality centra Komárova, akcentace symbolické kostry a struktury a kostry veřejného prostoru s doplněním objektů souvisejících

Architektonický návrh objektů doplňujících strukturu a obraz lokality

Program nových intervencí a konverze existujících zachovávaných objektů

Textová část, teorie, komentář a objasnění

Rozsah grafických prací:

A ČÁST PRAKTICKÁ

I. PRŮVODNÍ TEXT – ROZSAH 2 A4 – ESENCE TEORETICKÉ ČÁSTI, (ZADÁNÍ)

- VÝCHODISKA, CÍLE
- TEXTOVÉ A GRAFICKÉ VYJÁDRĚNÍ PRINCIPŮ A KONCEPTU
- EKONOMIE A UDRŽITELNOST ŘEŠENÍ, – VYHODNOCENÍ
- LITERATURA A ZDROJE

II. SÍDLO, LOKALITA A MÍSTO

- SITUACE SÍDLA/ČÁSTI – NÁVRH / STAV – M.: 1:10000 / 5000
- SITUACE LOKALITY – NÁVRH / STAV – M.: 1:1000 / 2000
- SITUACE MÍSTA A OBJEKTU – NÁVRH / STAV – M.: 1:500 / 1000
- AXO MÍSTA / OBJEKTU / PROSTORU / STRUKTURY / USPOŘÁDÁNÍ (BLOKOVÉ SCHÉMA)– M.: 1:500 / 1000
- FOTODOKUMENTACE MAKETY SÍDLA / LOKALITY
- FOTODOKUMENTACE PRACOVNÍCH MODELŮ

III. STAVEBNÍ PROGRAM

DLE PŘEDDIPLOMU A DLE ANALÝZ, ROZBORŮ (STRUKTURY SUBSTANCE, KOSTRY VP A SYMBOL. STRUKTURY)

IV. OBJEKTY

- PŮDORYSY: (ZÁKLADY), NP, PP, (STŘECHA), (KROV) M.: 1:100 / 200 / 400
- ŘEZY – M.: 1:100 / 200 / 400
- POHLEDY – M.: 1:100 / 200 / 400
- ARCHITEKTONICKÝ DETAIL – M.: 1:10 / 20
- KONSTRUKČNÍ DETAILS – M.: 1:1 / 20
- REPREZENTANT ŘEŠENÍ INTERIÉRU A EXTERIÉRU
- PERSPEKTIVY VNĚJŠÍ A VNITŘNÍ HLAVNÍ A POMOCNÉ
- SCHÉMATA USPOŘÁDÁNÍ A PROCESŮ ;M.: 1:200 / 400
- SCHÉMATA STRUKTURY (KONSTRUKCE A POTŘEBNÉ PODROBNOSTI, MATERIALITA) VČ. TI (ENERGETIKA, VODY, OSVĚTLENÍ, MIKROKLIMA, BEZPEČNOST) ; M.: 1:200 / 400
- SCHÉMATA FORMÁLNÍ
- DOPROVODNÉ POTŘEBNÉ VÝKRESY, ILUSTRACE
- FOTODOKUMENTACE PRACOVNÍCH MODELŮ

V. (ANALÝZY, ROZBORY, SYNTÉZA, PRINCIPY, ZÁSADY – DLE ÚVAHY A POTŘEB)

B ČÁST TEORETICKÁ (DLE SMĚRNICE DĚKANA A NÁSLEDNÝCH DOHOD)

I. ABSTRAKT

II. METODA

- SYSTÉM PRÁCE A POSTUP, PLÁN,
- SWOT , ANALÝZA, SYNTÉZA
- TÉZE, CÍLE
- METODA (INDUKCE, DEDUKCE, MODELOVÁNÍ, DIAGRAMING, PARAMETRIKA,)

III. MÍSTO A OBJEKT

- KULTURNÍ A URBÁNNÍ KONTEXT (SOCJOEKONOMICKÉ A SOCJOKULTURNÍ VZTAHY)
- SYSTÉM: STŘED, KOSTRA, HRANICE; ELEMENTY A VZTAHY
- STRUKTURY – SUBSTANCIÁLNÍ I SYMBOLICKÉ, VEŘ. PROSTORU, SPOLEČNOSTI A KOMUNITY, KULTURY, KREATIVITY);
- VÝVOJ, STAV (ZMĚNY, TENDENCE), PROGNOZA

– PODMÍNKY TRVÁNÍ A STABILIZACE, UDRŽITELNOST (KULTURA, EKOLOGIE, EKONOMIE), SOUDRŽNOST,

– PODMÍNKY ADAPTABILITY

IV. OBJEKT – TYPOLOGICKÝ DRUH:

– PROCESY – USPOŘÁDÁNÍ / VYSTAVĚNÍ – STRUKTURA / FORMA – TVÁŘNOST

– PRINCIPY, VÝVOJ, STAV, PROGNOZA

V. ARCHITEKTURA, TEORIE ARCHITEKTURY

– STAVEBNÍ UMĚNÍ A ARCHITEKTURA JAKO KULTURNÍ KÓD (SEMIOTIKA, KÓD, ZNAK, VÝZNAM – PREZENTACE A REPREZENTACE; MODEL REALITY A MODEL PRO REALITU)

– PARADIGMA (KLASICKÉ, ABSTRAKTNÍ, ORGANICKÉ), – OSOBNÍ POLOHA, POSTOJ, INDIVIDUÁLNÍ AKCENTY A OSOBNÍ PŘÍNOS

– KONCEPT

VI. BIBLIOGRAFIE

C PROPRIETY PRO OBHAJOBU

PANELY (2 + X)

(DVA PANELY PREZENTUJÍCÍ OBJEKT V KONTEXTU A S GRAFICKÝM VYJADŘENÍM KONCEPTU, DALŠÍ DLE POTŘEB)

ELABORÁT

1) TISK, FORMÁT A3 (PŘÍP. DLE VLASTNÍ VOLBY)

2) DIGITÁLNÍ NA ULOŽIŠTI / CD

a) PDF (PŘÍLOHY V MĚŘITKU)

b) TEXT – DOC, ILUSTRACE – JPG (ROZLÍŠENÍ MIN 400DPI), VÝKRESY V MĚŘITKU – JPG (400 DPI)

MAKETA

(MÍSTO 1:500, OBJEKT 1:100)

PREZENTACE PPT

Seznam literatury:

Heidegger, M., Původ uměleckého díla

Heidegger, M., Básnický bydlí člověk

Luhmann Niklas: Social Systems

Komárek, Stanislav. Příroda a kultura: svět jevů a svět interpretací.

Sennett, R.: The Craftsman

Chromý, a další. 2011. Geografie

Meiss, Pierre von: Od formy k místu + O tektonice / Úvod do studia architektury

Hertzberger, Herman: Přednášky pro studenty architektury

Veselý D.: Architektura ve věku rozdělené reprezentace

Eisenman Peter: Diagram Diaries

Schumacher Patrik: The Autopoiesis of Architecture

Krier, R.: Urban space

Lynch, Kevin. Obraz města:

Norberg-Schulz, Ch., Genius loci. K fenomenologii architektury

Gehl, Jan. Města pro lidi.

Gehl, Jan a Gemzoe Lars. Nové městské prostory

Sitte, Camillo. Stavba měst podle uměleckých zásad.

Jehlík, Jan. Bezpečí, komunikace, reprezentace.

Hertzberger, Herman: Přednášky pro studenty architektury

Medek, F.: Technická infrastruktura měst a sídel

Štípek, Paroubek. Administrativní budovy.

Šestáková, I.; Dvořák, O.; Bouček, J., Stavby pro sociální služby, Nakladatelství

Stýblo, Zbyšek, Nauka o stavbách. Školské stavby,

Fořtl, K., Zdravotnické stavby,

Glosová Dagmar: Bydlení pro seniory,

Neufert : Navrhování staveb

+ další odborná literatura dle vlastního výběru

Termín zadání diplomové práce: 18.2.2019

Termín odevzdání diplomové práce: 13.5.2019

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Miroslav Vochta
student(ka)

doc. Ing. arch. Josef Kiszka
vedoucí práce

doc. Ing. arch. Josef Kiszka
vedoucí ústavu

V Brně dne 18.2.2019

Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.
děkan

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním dílem, které jsem vypracoval samostatně.

V Brně dne 13. 5. 2019

Miroslav Vochta

ANOTACE

Komárov je částečně izolovanou městskou částí s fragmentovanou formálně pestrou strukturou i obrazem a charakterem s velkým procentem prázdných či degradovaných ploch. Návaznost na logistický uzel, dobré dopravní napojení, plánované a realizované vytěsnění komunikační radiály a tím uvolnění stávající uliční sítě vyžaduje reurbanizaci celku a dovoluje sukcesivní proměnu lokality cestou přepisování (palimpsest) a individuálních intervencí. Diplomová práce se zaměří na příklady řešení substance města, metodu přístupů a na akcentaci kostry veřejného prostoru s alokací objektů symbolické struktury. Obsah práce Urbanistická studie lokality centra Komárova, akcentace symbolické kostry a struktury a kostry veřejného prostoru s doplněním objektů souvisejících Architektonický návrh objektů doplňujících strukturu a obraz lokality Program nových intervencí a konverze existujících zachovávaných objektů Textová část, teorie, komentář a objasnění

ABSTRACT

Komárov is partially isolated city part with fragmented formally colourful structure and also a picture and character with high percentage of empty or degraded areas. Continuity on logistic knot, good transportation connection, planned and implemented squeeze out of major road and with that connected easing of current street net require new city planning of the whole area and therefore allows subsequent transformation of the area by way of overwriting and individualized intervention. This final thesis will be focused on examples of solving the substance of the city, by method of approaches and on stressing out the skeleton of public space with allocation of objects with symbolic structure. Content of this thesis City planning study of the area Komárov centre, stressing out of the symbolic skeleton and structure and the skeleton of public space with addition of related objects Architecture proposal of objects complementary to a structure and picture of area Program of new interventions and conversions of existing and preserved objects

ÚVODEM

Cílem práce je navrhnout kulturní centrum pro tuto městskou část a jako proti váhu doplnit o nový městský úřad. Projekt by měl ověřit, zda je v současné době možné aplikovat tento koncept architektury vzhledem k současným společenským podmínkám.

Projekt reaguje na rozvoj městské části, absenci veřejného prostoru, problémy dopravy, roztříštěnosti zástavby a uzavřením této lokality, která se potýká ze všech stran s bariérami. Návrh zároveň řeší novou dopravní infrastrukturu i veřejné prostory v celkovém kontextu.

URBANISMUS

Limity a ochranná pásma

Řešená lokalita je dle územního plánu určená k zástavbě. Naše konkrétní parcela je označená jako SJ což je smíšená plocha centrálního charakteru. Slouží převážně k umístění obchodních provozoven zařízení správy, hospodářství a kultury. Limity dle územního plánu v dané lokalitě jsou pouze kolem dráhy a nově navrhovaného městského okruhu, které ctíme v urbanistickém řešení lokality. Parcela se nachází v území s velkým rozvojovým potenciálem a mohla by být jednou z dalších charakteristik města.

TOPOGRAFIE

Území se nachází na rovinatém terénu v městské části Brno Komárov. Mezi ulicemi Plotná a Dorných. Parcela je svým sevřením ve tvaru trojúhelníků, kdy jeho vrchol je na ose která prochází celým Komárovem. Další osa prochází od nové „hlavní“ brány do městské části a to od nového hlavního nádraží.

Tato parcela se dá využít různými způsoby a pro naší náplň by to mělo být jak místo střetu městských částí tak samotného obyvatelstva.

DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ

Dopravní trasy v území vytváří přirozené limity a z velké části určují i hranice řešeného území. Frekventovaná příjezdová komunikace z dálničního uzlu směrem do centra města ohraničuje naši parcelu z obou stran. Železniční doprava ohraničuje potom celé území městské části Brno Komárov. Dnešní dopravní situace odděluje Komárov od ostatních městských částí a i samotnou městskou část rozděluje do několika segmentů a segreguje jí i dle sociálních možností obyvatelstva. V první části jsem se věnoval železniční dopravě a to jak regionální tak národní a nadnárodní. Regionální vlaky, dle studií s ohledem na udržitelnost chodu města a dopravních návazností, jsem nechal zajíždět na stávající dopravní uzel Brno hlavní nádraží. Využívám v tomto taky možnost propojení kolejíšť vlakových a tramvajových s ohledem na stejný rozvor náprav. Nevyužitá kolejíšť by mohly fungovat do budoucna jako okružní prsteneček kolem města s hlavní

zastávkou v centru a pomocnými radiálami do čtvrtí ve středním prstenci města. Propojení hlavního nádraží s dolním by zajišťoval loop který by z části fungoval na kolejišti směr Bratislava a obhospodařoval by také office centra v blízkosti Špilberk office centra, M-Palác a justiční palác. Po té by projel Dolním nádražím kde by pokračoval jako nadzemka s kopírováním již z většiny zaniklého traťového násypu kolem Galerie Vaňkovka a končil by opět na Hlavním nádraží. Tato kolej by se dala také využít pro S-bahny s napojením na již dlouho navrhovaný Severo-jih jižní diametr. Nadregionální doprava s hlavní zastávkou na dolním nádraží by měla svou vlastní smyčku, která v podstatě již existuje a točila by se kolem naší městské části s možností okamžitě opustit město na všechny strany. V tomto návrhu se počítá také s napojením na městské letiště. Pro tuto smyčku by jsem využil prostory brownfieldů a obětoval jednu menší budovu původní masné burzy.

Automobilová doprava by ve čtvrti byla řešena pouze pro pohodlný příjezd k nádraží a to z obou stran s okamžitým napojením na nový městský okruh. Hlavní tah z města a do města by byl veden po ulici Dornych k domu č. 55 kde je navrhovaná výpadek na dálniční uzel D1 a D2 a protíná opět městský okruh. Ulice Plotní by byla pouze pro tramvajovou dopravu a zásobování. Tramvajová doprava by pokračovala ulicí Svatoplukova a to až ke křížení dálnic na jižní periferii města kde by byly vybudovány parkovací domy. Tímto zásahem ulehčíme nejen dopravě ve městě, ale také pomůžeme k postupnému zastavování řešené čtvrti s ohledem na poptávku po nových bytech.

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ

Přesto že Brno-jih leží v bezprostřední blízkosti městské části, zasloužil by spíš označení Brno periferie, protože se nachází na „okraji“ ve smyslu prostorovém, sociálním i kulturním. Jedním z důvodů izolovanosti a okrajovosti jsou bariéry lemující lokalitu. Nejsou jen prostorové, ale i emoční a sociální. V porovnání města jižně od Hlavního nádraží a severně jsme po analyzování vyzorovali několik odlišností, které jsou spojně s touto skutečností. Nejde zde jen o to, že severní část města je obývaná dvakrát větším počtem lidí než jižní, ale i o dopravní obslužnost jihu, chaotické urbanistické struktury a nerovnoměrně rozmístěny program s převládající zástavbou skladů, industriálních a také opuštěných budov, jež momentálně stojí na místech, která chceme přetvořit na atraktivní lokality pro výstavbu a rozvoj Brna.

Z toho vyplývá, že se náš projekt zaměřuje na zlepšení kvality urbanistické struktury Brna jih, tím zároveň vytváříme nové kapacity na bydlení, práci a rekreaci. Další problematika, která bude ovlivňovat a ovlivňuje současný rozvoj jižního Brna je i dopravní obslužnost, jejíž změna je nezbytná k rozvoji lokality.

Základní urbanistické řešení území je rozděleno bariérami dopravy, různými zástavbami dle roku zásahu do území. Od města byla tendence kompaktní struktury mezi ulicemi Plotní a Dornych. Dále tady máme část, kde se nám tato tendence ještě podepsala, ale převažuje roztržitá zástavba průmyslových objektů a to v části mezi ulicemi Plotní a drážní bariérou Dolního nádraží. Dále na jih máme na jedné straně ulici Svatoplukova opět snahu kompaktní zástavby, která se nám opět tříští kolem Komárovského náměstí a na druhé straně modernistická zástavba panelových domů.

Mojí tendencí bylo propojit a scelit Komárov a s tím i jeho obyvatele a služby. Rozhodnutím o přemístění nádraží nám vzniká nová brána do města s obrovským těžištěm lidí a služeb. Okolo nádraží jsou převážně služby a směrem do Komárova nám roste bydlení. Rozlohou brownfieldů které jsou určený k postupné demolici a zasíťování dané lokality jsem se rozhodl uchopit tyto body a propojit je zástavbou v které se bude

každý orientovat a v každé ose uvidí, co ho tam čeká a tím si může vybrat směr podle toho, co v danou chvíli preferuje. Na druhou stranu mezi ulicemi Plotní a Dornych pouze doplňuji přerušovanou tendenci kompaktní zástavby. Další volné plochy Komárova jen hodnotím a určuji k další tendenci zastavění. Komárov na své rozloze 300 ha má pouze 6100 obyvatel. Námi navrhovaná zástavba může pojmout až 15 000 dalších obyvatel, což je dostačující plocha bydlení pro postupné dostavování.

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

Návrh kulturního centra s městským úřadem pro Brno-jih je reakcí na historii našeho státu a národa s poučením v jiných státech. Z kulturních center v novodobých dějinách jsem si vzal to, co každou dobu charakterizoval. V době fašismu si brněnští obyvatelé postavily Besední dům na Husově ulici jako protipól k Německému domu. Bylo to místo, kde se scházeli, aby rokovali o dění v zemi a snažili se pomáhat sobě i celému národu. V době komunismu se stavěly kulturní domy, kde probíhala bolševická propaganda. V této době se inteligence scházela buď ve školách, nebo v ulicích. V dnešní době se pomalu kulturní centra pomalu vracejí, ale stále jsou na okraji s pouze pár návštěvníky a to převážně z řad kamarádů nebo určité komunity. Mým cílem bylo navrhnout budovu, která by na jedné straně měla občanskou sílu a jako protipól měla sílu úřednickou. Stanovil jsem si body propojení a rozdělení. Širokým bulvárem přijdu do dvoranu z které buď můžu jít do parku, úřadu nebo kulturního centra. Mám dvě různé váhy, které si opět podají ruce na rozsáhle střeše která je určena k akcím či odpočinku. Měřítko úřadu přitom je menší a je vystrčeno na osu celého Komárova celý prostor by měl být transparentní. A mělo by docházet k zapojení obyvatel do chodu této části města. Městský úřad je hmota o pěti patrech a je pevně spojen s centrem pro lidi o dvou patrech. Vybaveností a obsahem kulturního centra řešíme rovnou potřebu úřadu, aby si nemusel dílčí věci pronajímat v jiných částech města. Je zde zázemí restaurace, kavárny, galerie, multifunkčního sálu knihovny, výukového sálu a v druhém patře nacházíme prostory, které se dají využívat jako coworking, klubovny a poradny tyto prostory se nám přímo vlívají do střešní zahrady. Z vyvýšeného „pódia“ střechy sálu vzniká místo z kterého se dají dělat koncerty které bude možno sledovat z náměstí i bulváru.

KONSTRUKČNÍ ŘEŠENÍ

Celý objekt je částečně podsklepený a stojí na železo-betonovém monolitickém skeletu, který probíhá v celé budově úřadu. Nad dvoranou je ocelový skelet, který probíhá do kulturního centra.

ZÁVĚREM

Návrh zpracovává danou problematiku s ohledem na urbanistické souvislosti. Nové společenské centrum tvarově i funkčně doplňuje danou lokalitu. Myslím, že jsem v projektu splnil cíle a návrh by mohl být přínosný pro obyvatelé městské části i celého města.